

Varpas išeina kas mėnesis. Metinė prekė su parsiantimu:

Rusijoje (kuvertuose) 5 rubl.,
Prusose 3 Mk.,
Amerikoje ir kitur 4 Mk.

VARPAS

Apgarsinimai V a r p e ,
ištisa eilutė smulkaus
rašto, kaštuoja
60 fen. arba 30 kap.

literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Ko mums šiandien truksta?

Nors mūsų laikraščiuose vos retkarčiais pasirodo straipsneliai mūsų judėjimo reikalavimų išsiaukti, vienok gyvenimas ne stovi ant vietos ir diena po dienos stato klausymus, ant kurių žmogus laukia atsakymo ir išrišimo abejonių. Aplink to klausiančio viskas miega, ir tik laimingasis atranda žmogų, su kuriuo galėtų pasidalinti savo mislimis ir gauti šokių ar tokį išaiskinimą pažiūrų; kitas-gi mėtosi, lyg vėju, mislies blaškomas ir ant galo sprunka Gudijon į didesnius miestus, kur gyvenimo pulsas intensyviškiau plaka.

Dabar aš girdžiu iš visų pusių atkartojant tuos pacius klausymus ir abejones; kiekvienas įsiekia „Varpe“ atsakymo ir neranda; aš ir-gi įsiekiau ir nerandu . . .

Nekantraudamas imu į ranką plunksną ir išpasakosiu šį tą, kas rupi tuliems mūsų inteligentams. Džiaugiuos, jei tie mano žodžiai sujudis mus sądarbininkų mintį, ir vienas kitas iš jų savo nuomonę išreikš.

Yra tarp mūsų inteligentų toki, kurių galvose visi klausymai išristi ir abejonės pralintos. Viskas aišku jiems, kaip ant delno: jie mato siekį, kelius prie jo ir pamatus savo darbavimos. Teisybė, atrasime daug ką, ant ko jie ne turėtų atsakymo, — bet tai dėl jų „terra incognita“ ir visai ne rupi jiems. Tie žmonės — tai fanatikai mūsų judėjimo. Įsikalė jie į savo galvą žinomas idėjas ir gyvena su jomis, daugiau nieko nereikalaudami, kaip tik įsikunjimo tų jų idėjų, ir kas su jais ne sutinka, — tik paniekinimo vertas jų akyse.

Kiti vėl, pasijutę lietuviais esą, neužduoda sau klausymų platesnių: prie ko eiti, kaip darbuotis? — tik džiaugiasi ir gėrasi lietuviais esą. Viskas jiems Lietuvoj teip gražu ir malonu: tie žmonės teip geri ir malonus ir protingi; ta vėl jų šalis teip akį traukia prie savęs, nors grįčios ir surukusios; stogai žaliuoja, vienok jos gražios ir malonu pasižiūrėti į jas! O tos dainos-dainelės — tai tik klausytis ir klausytis, prisiklausius tik verkti ir svajoti! . . . Tos vėl mergelės, it lelijėlės, žydi gražumu ir dorybėmis! . . .

Vienu žodžiu, kur nepaželgsi, kur tik akį užmesi, — viskas gražu ir malonu! . . .

Tai mūsų romantikai — idealistai, aušriečiai ir naujai gimstantieji ir atsibundantieji inteligentai.

Laikas bėga, žmogus pradeda arčiau prisiziūrėti gyvenimui ir protaut, palygint savo šalį su kitoms šalimis: noroms-nenoroms pamato, kad ne viskas jau teip gražu ir malonu mūsų krašte, kad po tais žaliuojančiais stogais gyvena pusbadžiai neapšviesti, mokanantieji skaityti varguoliai; kad gret su graudingomis dainomis galima išgirsti verksmus žmogelio, kuriam valdžios tarnai išveda paskutinę karvę už „nedoimkas“.

Juo toliau ir labiau žiuri į tą mūsų margą gyvenimą, juo daugiau atrandi jame liudnų pusių. Pakyla noras dirbti ir dirbti dėl tos nuvargintos ir prispaustos tėvynės, kurią nori praryti iš visų pusių priešai, lyg smakai išsizioję: neturtas, tamsybė, valdžia . . . „Prikelti, prikelti tėvynę! Padėti jai kariauti! . . .“ Stoja mūsų inteligentas į kovą; bet žiuri, kad kariumenė jo maža ir ginklais jis menkai ir silpnai šarvuotas. Sen puola, ten puola, — karštai prie darbo imasi; bet ant kiekvieno žinksnio sutinka daug periškadų ir nesmagumų, kurie jį baisiai erzina ir darbą trukdo, ir kuobiaužiausiai, kad tie patys broliai tautiečiai jo nesupranta: vieton dėkingumo paleidžia ant jo paskalas po visą šalį. Ant galo ir valdžios tarnai atkreipia savo akį ant jo, kartais patąšo šiek-tiek, ir žmogelis, išsprukęs iš jų nagų tik džiaugiasi gyvas likęs; ir jau nė su replėmis nebepritrauksi jo prie darbo. Kad kartais ir atsimesna jis apie Lietuvą, tai tik liudnai ranka pamoja: „et, nieko neveiksi prieš milžinišką valdžios ir sąlygų spėką! Tai tik jaunikaičių svajonės Lietuvą atgaivint!“

Tai mūsų desperatai — pessimistai.

Ant galo nedidelis burelis žmonių pasi-džiaugęs lietuviu esąs nenustoja lavinties ir mokyties, savo protą apšviesti, idant paskui daugiau Lietuvai naudos atnešti. Besilavin-dami užmiršta, apie Lietuvą ir nesirupindamas ją pažinti, pakliuva į eiles sakančių: „dirbsiu ten, kur daugiau galėsiu naudoti atnešti. Gudija man geriau pažįstama, ten nešiu savo spėkas!“

Tai Lietuvos bėgūnai.

Vėl kiti ir lavinas ir dirba dėl Lietuvos ir platesnę ant gyvenimo pažiūrą turi. Tarp jų ne mažas yra skaitlius, kurie ir dirba ir abejoja ir nuolat savęs klausia: „koks mūsų siekis darbavimosi, kaip darbuoties, kad greičiau jį pasiekti? Vienu žodžiu, kur mūsų programos, kurs mus vienytų ir stiprintų?“ Dirbam mes, kaip kam į galvą ateina: šiandien — teip, ryto — kiteip; šiandien reikalaujame, kad „Ukininkas“ duotų kuodaugiausiai pamokslų, kaip ukę ve-ti; rytoj' pykstam, kam „Ukininkas“ talpina ukiškus straipsnius ir tt. Ant viso to daug spėkų nueina bereikalo, per niek.

Lai būn tik aiški plačiai apdirbta programa, tai nebeturėsime tiek romantikų daugiaus kalbančių negu dirbančių, nė desperatų — pessimistų, nė bėgūnų ir jieškančių, o neatrandančių sau kaip prigul darbo dėl tėvynės.

Troksdamas kuo greičiausiai išvysti išdirbtą programą prikergiu čion savo trumpą „credo“, su kurio sutinka daugelis jaunųjų.

Blinda.

„Credo“.

Kilk ir kolk!

Mes mylim tėvyne, norim jai gero atnešt; mūsų priedermė yra prašalint viską, kas tik jai kenkia; butinai turim kariant su priešais, kurie nori mus praryti, mums blogą padaryti, nuo mus badaujančių lupų kąsnį duonas išplėsti. Mes turim kovot, kovot ir kovot! Kas tik ne butų mūsų priešai, nežiūrėsim: ar tai labai aukštai pastatyta ypata, nors ji butų Dievo patepta ir Dievo siūsta valdymui svieto; lai būn ji caru ar popiežiu, vyskupu ar kunigu; lai buva tai mūsų didžiunai — galiunai kunigaikščiai, arba kokios kaimyniškos tautos: broliai lenkai, ar latviai, ar rusai, ar vokiečiai! Kova ir kova be paliovos! Tegul tik mus kova ne buna pagoniška, laukinė. Jeigu priešas nustotų mums blogą daręs, mes neturim tiesos jį užgauti.

Mes nepripažįstame kompromisų — tai diplomatų darbas eiti sunvuodegavimo ir apgaulės keliais. Mūsų kelias tiesus, gale jo mums šviečia laisvė, lygybė ir meilė: Iš to kelio mes nė ant valandos ne turime iškrypti: ne norime, kad mus apgaudinėtų ir mes ne apgaudinėkime!

Mes — vadovai kilstančios tautos negalime eiti šunkeliais ir meluoti, nė kiteip mums nustos įtikėti žmonės ir mūsų darbai ir vargai bus pernėk.

Tankiai tarp jaunų ir bailių sandarbininkų galima išgirst protavimus: „nereikia užgaudinėt kunigų, ne reikia kliudyt bažnyčios papročių

ir jos surėdymo; ne reikia erzint ir užgaudinėt valdžios aštrių apsiereškimo savo judėjimo! Reikia nusilenkti prieš spėką, kad nuo jos paskui sau pagelbos sulaukti!“ ... Toli su tuo nueisi vyrel! Tokiam aš patarčiau: sėdėk savo užkampy', ar dar geriau Gudijos gilumoj ant valdžios duonos; nejudink nė kojų, nė rankų, o labiausiai valdyk savo liežuvį, kad kartais ir nejučioms neužgautumei kokio šelmio: gyvenk su jais geruoju, ir jie tau bus geri; ir nejudinti kaip puikiai savo amžį pabaigsi, niekur tavo koja neužklius, niekas tavo širdies ir proto neužgaus, — busi laimingas — žolyno ar kianlės laimę pasieksi. Keno protas ir sąžinė yra šiek-tiek pajudinti, tas ne tokios laimės trokšta dėl savęs ir brolių savo viengėnčių!

Kas nori stot greta su mumis į kovą, tas turi pažinti savo priešus ir įgyt įrankius, su kuriais pasekmingiausiai sektų kariauti. Mūsų kareiviai nė samdyti, kiekvienas turi į kovą eiti iš persitikrinimo, atiduodamas viską reikalui atėjus, pasišveddamas nukentėti visus vargus ir nelaimės, kurie jį gali sutikt: turi žinot, kad nė kalėjimai, nė ištrėmimai negali sulaužyt stiprios dvasios pasišventusios darbuoties dėl nuskriaustos ir prispaustos tautos.

Pakol dar mūsų mažas burelis ir ne galim tikėtis paveikt savo priešus; turim daugint skaitlių kareivių. Visoj' pasaulėj, kilstančios tautos tik kelis išpradžios teturėjo kareivius, kurie dirbo dėl tėvynės; atėjo laikas, kad tos tautos atgyjo ir dar-gi nuvertė nuo savo sprando prispaudėjus ir pačios savę valdo.

Mūsų idealas: *laisva, neprigulminga Lietuva, nusikračiusi nuo svetimų ir savų despotų*, pamynusi po kojų tamsybes, išvien su kitoms liuosoms tautoms rupinasi apie pagerinimą savo ekonomiško buvio ir žengia pirmyn.

Mes ne milžinai, mūsų spėkos nė didelės, todėl turim jas kuogeriausiai sunaudot, nesiblaškyt į visas šalis, o eiti išvien prie paskirto sau siekio tiesiausiu, arčiausiu keliu.

Reikia mums prašalint viską, kas mums skersai kelio stovi ir prilaikyt ir sudrutint viską, kas prisideda ir padeda mums prie siekio prieit.

Mūsų didžiausias pirmučiausias priešas — valdžia.

Girdžiu murmėjimą: „šia tau! o tamsybė, o neturtas?! Kad butumėm apšviesti ir turtingi, ką mums valdžia?!“ ...

Teisybė sakai, brolau, sutinku su tavim. O įduok tu man šviesą, kada tavo ir mano rankos surištos. Tik pamislyk, kas daugiau

padarys: ar tas vienas, kurs *laisvę žodžio ir susirinkimų* turi, ar tie dešimts, kuriems rankos surištos ir su kiekvienu, nors nekalčiansiu žodžiu, nors su lotyniška gramatika rankuose turi slapstyti?! (pvz. „švedai“ Šiauliuose ir kitur). Duok tik man ir mano klausytojams polytiškas tiesas ir *laisvę* ir pats nepajusi, kaip šviesa persisunks į visus, net pačius atžagareiviškus elementus mūsų tautos!

Ir dar man pasakyk, ne meluodamas: kas mus pastums labiau prie siekio, ar tas, kurs parašys puikią knygutę, kaip geriausiai ėjo kilstančios tautos, ir kaip jos įgyjo sau prigulinčias tiesas ir gerovę?! Arba: kas daugiau sutvėrė mums kareivių, ar tokios knygutės, „*kaip kiaulės auginti*“, ar „*Genių dėdė*“ ir joms panašios?

Reikia buti spitram ar melagiui, kad to ne pamatyt. Ar numanai bent truputį, kiek pasklido į svieta „*Trys pamokslai apie gaspadorystę*“ nors jau senai išėjusi, ir „*Genių dėdė*“, ne teip jau senai? Kas žin ar ne teks kartais pamokslams apie gaspadorystę apipelėti kokiam palėpyj?!

Parodyk tik žmogui mūsų siekius ir norus, pajudink jo mintį ir troškimą kitų politišku tiesų ir laisvės, o matysi kad jis pats sau jieskos ir atras kelią apšvietimui ir pagerinimui savo buvio. O perskaityk tu jam nors dešimt lekcijų: apie žemės dirbimą, gyvulių auginimą, bičių užlaikymą, žolių pašarinių sėjimą, valgių sutaisymą, apie visokius mėslus ir gyvulių ligas ir daug kitų naudingų naudingiausių pamokslų: ir pamislyk, ar atsiras pas tą žmogų nors lašelis tos kibirkšties, to kirminėlio, kurs neduoda žmogui ant vietos stovėti, kurs stumia pirmyn, kurs liepia darbuotis ne vien dėl savo pilvo, bet dėl brolių nuskriaustų, dėl nuvargintos tėvynės?!

Aš ne pyliozopas ir ne aiškisiu, dėlko teip ir ar gerai teip; kas to nesupranta ir nenori suprasti, lai eina kart su kunigais Dievą garbinti ir dėkavot Jam, kad aciū Dievui viskas gerai, ir snausti išsvajotame rojuje nepažinus vaisių medžio „blogo ir pikto“!

Dabar pasakyk tu man, jeigu nenumetėi to mano rašto su piktumu šalin, ar atsisaukimai — proklamacijos veda mus prie siekio, ar kliudo mus? — „Žinoma, kad kliudo: žiurėk, kiek dabar suimtų, kiek kratų padaryta, koks triukšmas pakilo visose šalise, o Petropilyj' visai užpyko ant Lietuvių: kad jau jie toki velniai, žada prieš mus eiti, — tai sako, neduosim jiems nieko!“ — Teisybė, vis tai girdejau savo ausimis, ir daugybė žmonių teip šneka, net tarp mūsų intilgentų atrasi tokių.

Brolau, ar tu žinai, už ką visi sėdi ir kratos buvo? Jeigu dar nežinai tai man gaila tavęs: jus kaltina už prilaikimą mūsų knygelių ir už platinimą jų. Tai matai, brolau, ne skaityk tų prakeiktų raštų ir ne šelpk jų, nės gali but suimtas, gali pas tavę kratą padaryt! . . . Ne ginu, kad gal kartais ir proklamacijos belipdant sučiupt ir už tai žmogus gali nukentėt; bet gal žinai priežodį: „vilkų bijai, tai nė miškan ne eik;“ o kurie vilkų nesibijo, tai ne baidyk; gana, kad jau tu pats užpekyj' drebėsi. — Petropilyj' užpyko, nenori nės spaudos duoti, — o jau viskas buvo gatava, tik manifestą paleist bereikėjo . . . Ai, ai, ai! Dieve mano, ką padarėm!!! . . .

O kas žin, kas tuos atsisaukimus lipdė 1896/97 ir tt. metuose, kada spaudos dalykai buvo pajudinti, bet valdžios neišrišami?! kas žin kas vėl 1877, regis, metuose buvo Vileišiui daleidęs spausdint lietuviškai Petropilyj' ir tuoj' vėl užgynė?! Tur but ir tada atsirado koks šelmis, kurs proklamacijos išlipdė . . .

„Palaiminti nieko nežinantieji, nės jų bus dangaus karalystė.“ Jug visur ir viskas buvo išgaunama nuo valdžios visų viešpatysčių nuolankumu, maldomis ir tylėjimu, kaip va: Dievas apšvietė dvasia šventa Anglijos valdonus ir jie išliuosavo nuo vergystės negrus Amerikoj', užgynė juos pirkti ir parduoti; teip va vėl Dievo siųsti, popėžiaus patepti Francijos valdonai dovanojo savo žmonėms laisvę, numażino mokeščius, panaikino saualę didžponių ir kunigų; teip va dėl Turkijos sultonas, Allaho leistas, Mahometo įpėdinis, susimylėjęs ant prispaustų, nuvargintų Serbų ir Bulgarų davė jiems pilna laisvę patiems valdyties savo krašte ir kariumenę turkišką su visais urėdninkais nuo jų prašalino . . . Ką čia be kalbet, jug skaitėt istoriją ir visur tą patį matėt!

Tik mat mūsų laikuose atsiradę koki ten bedieviai, pusgalviai, velnio gundomi, kurie ne įtiki į gerus norus caro ir jo pagelbininkų, o tik tvirčiausiai tiki į nepergalemą spėką liaudies, suprantančios savo padėjimą ir vargus, suvienytos meilės ir vienodumo siekių ryšiais!

Blinda.

→→ Paveikslai. ←←

(Tešimas.)

Važiutietieji, raitieji ir pėstieji vyrai šentent gaišavo, o pėsčiosios moteriškos visupirmu išsipylė ant namų. Vėl, kaip nuo ryto traukė ant bažnyčios, teip po visam buriais grįžo ant namų. Tebebuvo dar laikas, saulė ką tik iš pietų iškrypusi; todėl ir mergaitės ne-

skubėjo keliauti. Susirinkdamos po kelias ėjo juokdamos, prisivijo kitą burelį, kelyje toliau užgynė dar daugiau, pasidarė didelis burys. Šnekėdamos, klegėdamos, pasakojosi, ką katra šiandien bažnyčioje ar miestelyje pastebėjusi.

— Ir Petras Kurlmelis šiandien taip švytrauja — tarė viena — turbūt jau métri-gauja vesti.

— Anoks nešvytravims — juokėsi kita — kaip tik atmenu, vis ta pati jo rutinė, dryžių trinityčiai . . .

— Gal ir kepurė žieminė?

— Kaipgi, ir batai veltiniai! Ki—ki—ki — juokėsi visos.

— Juokitės, juokitės — tarė už visas senesnė — o kiekvienos širdelė tvaks, tvaks, tvaks, kad tik kaip galėtų jam įsisiulyti.

— Nėra ko tvaksėti nė siulytis, jis ne mūsų nosiai.

— Mūsų ar ne mūsų, o ar žinot, mergelės, juog aš už jo ir neįčiau, kaip jis yra mano širdį paėdęs! Tuščia jo turtų, verčiau už plikiausio vaikinio . . .

— Jaugi! Tu prie jų tarnavai, tai jau gerai pažįsti?!

— Paėdė gerai man širdį amžinieji bambekliai! Tokia motina, toks ir Petras. Žingsnio ne mokėsi pažengti, nė nieko padirbti, vis negera, vis negražu, nieko neįtiksi.

— Toks rodos kutvaiva kaip ir Petras, o mat užsilaikyti nori gražiai.

— Dieve sergėk, kaip gražiai: turi būti iššlavinėta, išdulkinta, kas rytas turi apsi-valyti, kaip prieš kalėdninkus. Truputį kas nepatiko, tai bambės kaip ubagas kruopas pabėręs. Neduok Dieve į pačias tokiam pakliuvus.

— Bepigu su tuo, duokit man tiktai Kurlmelį su jo gyvenimu, pamatytumėt: visi pašaliai butų kaip stiklas ir jis pats kaip skripyčia vaikinys.

— Nebijok, pasivaipytumei dar gerai su juo. Jam nepakaks baltų marškinių — čia apsilvilkęs, čia vėl susipašęs. Pats vėl ar prausiasi ar ne, vis tiek juodas ir juodas. Tokį dar ir apvalysi! O prie pašalių švarumo daugiau motinos pramonės: kad niekur šapelio nė dulkelės nebutų. Arba indą niekuomet nepataikysi kur pastatyti, vis nevietoje ir nevietoje. Petras teip-pat nuo motinos paprato, nė jam niekur neįtiksi. Ką tu žmogus išpasakosi; prie virimo, prie valgio, ar prie indų, tai šis, tai tas vis netinka, turi prisikabinti, turi pabambėti, tegul juos šimtas, paėdė man.

— Nė man teip paėdė, nė nieko — tarė graži mergaitė, ką tik jas pavijusi — metai kuone baigiasi, o dar blogo žodžio negirdėjau

nė nuo vieno. Kaip tik padirbsi viską, kaip reikia, nieks nė žodžio nesako. Amžius galėčiau teip buti. Ir motina mano dalyje labai gera; šįryt viską apėjus išleido į bažnyčią, pasiliko viena. Tik, žinoma, reikia susiprasti nesivėluoti; lėktime greičiau.

— Nė man nepaėstų, butų kaip šilta vilna.

— Je, je! dar tas šykštuoklis ir butų. Ant duonos kąsnio miltų saujos virpa, dreba, o kapeikos nė su mietu neišmuštom iš nagų. Toks tau ir butų šilta vilna! . . . Amžini netikėliai; vis mergos vagiančios, vis ėdančios. Raktai nekrinta iš kišenės, rodos kad kiekvienas vogti ir tetyko. Labiau ta motina šykštuoklė, gatava iš š . . . vašką išsunkti. Daboja, kad tik mergos kąsnio nepakastų. Iš pašėlimo ir pati ant uodegos atsisėdo.

— Mergelės! — atsiliepė kita — jug gaspadinė namuose tam ir yra: šeimynai priveždėti, duonai ir uždarui tausoti. Už tai visiems neįtiksi, prisėim kartais su šeimyna ir susibarti. Kurlmelienė visoms gaspadinėms gali būti pavyzdžiu.

— Tausoja, tausoja naudą visą amžį, rieja su mergomis. Kas iš to? nieko į grabą neįsidės. Kita parėjusi besilaitos.

— Ir kita parėjusi seks jos pėdas ir bus gerai.

— Kazin! Petras jieškos didelės dalies, o su šimtais parėjusi, kaip sau norite, mergelės, nebus tokia butos kriukis, kaip matušėlė.

— Argi tu, Jone, negali kaip prisivilioti Kurlmelį? Kad teip aš bučiau tavo vietoje prie jo, iš sykio butų mano.

— Jonė prasijukė ir truputį užsirupino, paskui abidvi ėmė patylias šniabždėtis.

— O teip — tarė kita — nė po šiuo, nė po tuo, katra Kurlmeliui paklius, įkris kaip inkstas į taukus ir gana. Kad tik turtinga bučiau, pirma vieta mano butų! . . .

— Kur čia ne tau! ar ne man? — juokėsi kita. — Kojas nuaučiau, burną nuprausčiau, valgyti duočiau ir pabučiuočiau.

— Ki—ki—ki! — juokėsi visos — kad ir tokį juodą?

— Gana mums besivaržyti Petrą, ne mūsų panosiai, ne mūsų; pamatysite, kokią kvarkluotą parves, neatbos nė jo senumo, nė juodumo.

Turėjo baigtis jau kalba, nės priėjo prie sodos ir pradėjo skirstytis kiekviena į savo butą.

* * *

Petras parjodamas apistojo savo ganykloje, nubalnojęs arklį, paleido prie kitų; past balną nešdamasis parėjo namo. Į jo namus linksma buvo pažiūrėti; kiekvienas galėjo

pasidžiaugti — toks visur pražus taikumas, visi pašaliai rodos žibėte žiba. Visos triobos aptaisytos, kitos naujai dengtos, sodelis žiograis aptvertas, kiemelis iššluotas, butas naujai lentomis apmuštas, ant stogo kaminas ir langinycios nubaltintos. Niekur nematyti nekio padargo pamesto, nė ant tvoros nekoikių skarmalų.

Petras nešė baltą į klėtį — rado užraktą; padėjęs ant lipynės prie klėties durų, atsistojęs kiemelyje į obelių šakas sodelyje, apkibusias raudonpusiais vaisiais, turbūt tēmyjo, ar visi tebėra obuoliai. Dar syki apsižvalgęs, šunį paglostęs, ėjo į vidų.

Triboje augštoje, šviesioje teipogi pašaliuose švaru; suolai ir stalas baltai nušveisti, asla iššluota, sienos išbaltintos, visur tuščios; apat kelių paveikslų ir mukos gale, nėkoko drabučio pakabinto, nėkoko skarmalo, nė indo po kerčias, visi pasuoliai išvalyti. Oras grynas, nės pro galinį langą atdara trioba radastomis iš darželio prikvipsi.

Motinėlė gulėjo lovoje apsidariusi, išrodė ką tik atsigulusi ir užmigusi. Petras tyliai duris uždaręs, nusivilko sermėgą, pakabinęs ant gembės palengva atsėdėjo ant suolo priešais lovą; pasirėmęs ant stalo, žiūrėjo į savo matušėlę. Nublyškusi, net mėlyna, įdubusios akys, užsimerkusi, įsikniaususi baltame priegalvyje, susirietusi gulėjo, o ranka ištiesta ant šono teip balta ir mėlynomis gįslomis sumarginta, kaip tikro numirėlio; kojos teipgi baltavo iš po drabužių. Puškavo sunkiai, kartais truputį sudejudama.

Petras, bijodamas pabudinti, tyliai sėdėdamas, mąstė: „Kiek ta rankelė yra prisidirbusi? kiek skatiko sukalus? O tos koralės! kaip tik atmenu, tupinėjo ir tupinėjo... visi takeliai kruvinai numinti; viską ir visur patiekė! Norom-norom reiks kitą į jos pėdas statyti... be moteriškos negali; jos moka iš menko nieko skatiką sukalti... Vyrai, kaip ir aš, rodos dirbu, nesnaudžiu, o pinigų kaip nėra, teip nėra; teip stelgsius neišleisti — tai šen, tai ten, žiūrėk ir nebėra keleto rublių. Kad teip keli šimteliai ant palukų! Gerai Žolys sako: ne pro šalį, o suma vis pilna... Ir ta medega pašėlusiai kaštuoja. Kol ką padirbęs pardnosi, o čia pirma užmokėk. Dykai gavus galėtum dirbti ir dirbti. Vis naujas butų skatikas, galėtum skonį išmanyti... Matušėlė be galo gina mišką vogti... kas-gi kaltas, kad tatužis iš to mirtį gavo?... Kam teip druktą vogti?“

Mergina, pajutusi Petrą parjojus, įnešė pietus, padėjo prieš jį ant stalo ir išėjo pro duris. Petras valgydamas vis žiūrėjo į matušėlę ir mąstė:

„Kokia jos bus širdis, pamačius kitą savo vietoje? — Senei liepia vesti ir nebegali laukti, vienas nėkaip negalėčiau suktis, Žolys gerai išmano. Kaip čia reikia padiršti jai sakyti?“

Motinėlė, nepasijudindama, pravėrusi akis, pažiūrėjo ir vėl užsimerkusi tarė:

— Jei nori pieno, šitai kamaros raktas, liepk Jonytei įnešti, arba verčiau eik pats kartu, merga viena besmalizaus. Neįleiskite kates. Uždengkite puodą, kad žiurkė nekristų.

Truputį pakosėjusi, vėl tyliai gulėjo.
(Toliaus bus.)

Korespondencijos.

Vilnius. Nors nėra da oficiališko apskelbimo, juog Vilniaus general-gubernatorius Trocki lieka perkeliamas į Varšavą, į vietą mirusio Imeretinsko, vienok privatiškos žinios patvirtina šią naujieną*). Ačiui Dievui jau veikia atsikratysime nuo šio pasekėjo Muravjevo politikos, tik gaila, kad jis papuola į urėdus mūsų pusbroliams lenkams. Verta čion nors trumpai paminėti apie niekingus jo darbus. Pirmiausiai jis nesidriovėjo priminti Lietuvai jos buvusį budelį — Muravjevą koriką, kuriam įstatė čion ant amžinos mums gėdos paminklą. Atidengimas šio paminklo davė gerą progą mūsų urėdams parodyti savo popierius, paaiškinti politiką, kurios jie prisilaiko šiame, kaip jie sako, „nuo amžiaus rusiškame krašte.“ Be jokios gėdos garsino ir meilavosi iš nežmoniškių darbų šio „užgesintojo lenkų maišto“ ir katinosi su noru pasimaudyti darbuose žmogžudystos, tik gaila, juog prie skelbimo šių darbų buvo ir Lietuvos ponai ir pati dvasiškija ypatoj paties Vyskupo, kurie plojo rankomis šioms šaukimams. Lietuva rodės: visai apmirusi. Tyla aplink... Tik keletas paleistų proklamacijų nuo darbininkų — lietuvių, priešinosi šiai Jinksmybei. Padrąsytas plojimais pačios valdžios, Trocki užmanė veikia pastatyti kitą paminklą — beje karalienei Katrei, suglobusiai Lietuvą po sparnu maskolių erelio. Bet gana apie paminklus.

Trockis paliko daug kitų bjauresnių darbų, kurie siekia į gilnę paties lietuvių gyvenimo. Kaip jau žinome iš apgarsintose „Dokumento apie lietuviškas litaras“ jis buvo vienu iš aršiausių priešininkų daleidimo lietuviams spaudos. Dėkui tik jo įtekmei, šis klausymas nuklimpo Petrapilio kanceliarijose ir kaip dar girdėt, įgaus tik da naują Aukščiausią patvirtinimą, juog lietuviams nevalia turėti savo spaudos. Sutinkant su politika Muravjevo

*) Žr. „Iš Maskolijos.“ Red.

ans reikalauna ir dar padauginimo išteklių ant išdavinėjimo lietuviams maskoliškų knygelių ir ant skriejimo maskoliškos šviesos tarp liaudies. Ši liaudis liko visų urėdų tarsi numylėtu dievaičiu, nės apie prilankumą ir supeikimą jos pradėjo smagiausia rupintiesi. Patsai Trocki važinėjo po visą kraštą ir visur skelbė reikalingumą maskoliškų mokslainių, maskoliškos apšvietos. Jo visi sądarbininkai, kaip paveizdan apyrbės kuratorius ir šiandien veda da paslaptingas šnekas su direktoriais mokslainių, kaip ir kokiū budu galima geriausia įkvipti maskolišką dvasią.

Bet kaip ten jie nepaikintų mūsų žmonių, bet tikras jų noras vis labyn pradeda apsi-reikšti. Štai, dar neseniai liko išduotas Aukščiausias paliepimas apie sąlygas pirkimo per žmones žemės ir tai pagal perstatymą paties geradėjo Trockio. Kaip žinoma, ikišiol pirkimas žemės buvo užgintas ypatoms lenkiškos kilties ir visiems kitiems įgyjusiems šokią tokią apšvietą. Buvo pavelyta pirt žemę tik juodiems kaimiečiams, kurie vaikštinėjo su naginėmis, netur nė giminių, nė pažįstamų ponų ir kunigų. Ar šėip, ar teip buvo pavelyta, ir žmonės su pagelba kyšių mokėjo prieš gubernatorių pasirodyti pilnai ištikimais. Ne gana to, gavę pavelyjimą pirtki kokę dešimtį margų arba dešimtinų, galėdavo pas notarijušą įgyti ir visą dvarėlį. Tam tikslui naudojasi iš nekurių senato paaiškinių. Paskutiniame laike žmonės buvo jau smagiai sukruťę ir nemažai dvarelių perėjo į rankas prastų „chlopų“. Tame Trockis užmatė pavojų ir kreipėsi prie caro, kad užgintų šį platinimasi naujų lietuviškų ukų. Pasekmė šio maldavimo buvo ta, kad 27. d. Sausio liko Aukščiausiai užtvirtintas paliepimas, kad pirtki žemės tegalima tik tiek, ant kiek yra išduotas paliepimas. Tiktai retuose ir visai ypatinguose atsitikimuose („исключительном случае“) galima kaimiečiui pavelyti pirtki lik 60 desiatinų ir tai rokuojant jau visus kitus neatskirtus šeimos sąnarius. Reikia žinoti, juog pirmiaus keli broliai galėdavo išgauti kiekvienas skyrum pavelyjimą ir drauge pirtki nors dvarą, kurį paskiau tarp savęs padalydavo. Dar ir teip daryti nebevalia. Ne gana to, pirmiaus gana buvo apturėti vieną pavelyjimą ir ant jo pirtki nevienkart, bet kelis sykius, o šiandien ir tas liko uždrausta. Ši nauja tiesa nėra da apgarsinta, bet be abejonės liks apgarsinta ir visi pajus jos aštrumą, nes kokia-gi bus pasekmė šio paliepimo. Gubernatoriai pradės išdavinėti pavelyjimus tik ant kokių 5 ar 10ies desiatinų ir skaitlius pirtkėjų žemė smagiai susimazjės. Prekė žinoma turės nupulti ir tuomet maskoliai urėdai galės pirtki-

nėti mūsų krašte sau dvarus (daugiaus juog jie nieko ir netrokšta, kaip tik sujimti mūsų apleistą žemę!) Dėkui šiam paliepimui visas kraštas turės pragaištį ne ant vieno milijono rublių, o kas svarbiausia šis įsakymas gamjės Lietuvoje tik smulkius žemės išdarbėjus, kurie negalėdami ant jos išmisti, padaugis ir teip aukštą skaitlių Lietuvos proletarijato ir turės kraustyti svetur jieškoti sau uždarbio...

Verta priminti da apie atsinešimą Trockio prie kitų luomų mūsų krašto, nės iš jo regėti permanyta politika luominių interesų, bet apie tai jau buvo nesykį rašyta. Valdžia prituri mūsų didesnius žemvaldžius ir pramoninkus, leisdama jiems tverti sindikatus, draugystes ar bendrybas, bile tik juose ganėtinai yra maskoliško raugalo. Įtkdama jų reikalavymams ji sugauna jų ramia širdį ir atranda geriausius apgynejus savo politikos tarp tų pačių žmonių, kurie pagal padėjimą ir kilmę ikišiol vis rokavos jos priešiniūkais. Tokiais pasirodė mūsų svietiškiejie ir dvasiškiejie ponai, iš kurių daugelis skubinosi į talką patiems maskolių urėdams. *Petraitis.*

Vilnius. 8. dienoj balandžio saliuuose viešnamio „Pasaziūs“ liko padarytas trečias pagal skaitlių arbatvakaris, ant kurio sukviētė savo gimines ir pažįstamuosius ponas V. Urbonas. Du pirmu vakarėliu buvo daryti nuo vardo pp. Krumanienės ir Volterienės privatiškuose namuose ir paniešėjo į visai šeimyniškus pasilinksminimus, kokius paprastai žmonės daro, atsitikus kokiai nors smagiai pramanėlei, kaip vestuvėms, sužiedavimui ir tt. Primenu apie tuodu vakaru vientik dėlei to, kad dėkui ruimingiems butams skaitlius susirinkusiųjų ant šių pasilinksminimų lietuvių siekė kelių šimtų ir dėkui geram prijemimui užsiliko pas lietuvius labai smagi atmintis. Susirinkusiejie į vieną kupetą linksminosi, kaip tai lietuviai moka linksmintis: dainavo savo gražias daineles, gražiai sutardami, teip juog aišku buvo, juog burelis mokinosi šių dainavimų, šoko suktinį ir kitus šokius.

Ant šių dviejų vakarų buvo nusamdyta kareiviška muzika iš 20 žmonių. Pagal policijos įsakymus toksai nusamdymas gali buti padarytas, tik išgavus tam tikrą pavelyjimą nuo miesto viršininko arba poliemeisterio; nuo jo ir buvo gautas tasai pavelyjimas. Žinoma, į privatišką butą policija nedrįso kyštis, nors vakarams pasibaigus tyrinėja, kodėl ten žmonės dainavo, kodėl buvo teip daug žmonių ir da įvairaus visuomeniško padėjimo... Žinoma, norint daug prie ko galima kibti, bet iš tokio tyrinėjimo nieko ir negalėjo buti, nės nieko priešingo valdžiai ten ir nebuvo. Daugiaus jau pyko patys lenkai, o ypač dvasiškiejie, kurie tame užtėmyja dėl savęs kas-žin-koki

pavojų: mat, šie skaitlingi vakarai atidengia aiškiai jų melagystę, buk Vilniuje lietuvių visai nėra. Vietinės davatkos ir menkos vertės lenkeliai pradėjo nešioti po miestą visokias nebutas pasakas, norėdami tuodu vakaru kaip nors sukompriuoti. Kamendorius Astrių Vartų net nedavė vienai merginai išrišimo, kaip tik ji prisipažino, juog buvusi ant vieno lietuvių vakaro. Patys pralotai, kaip Baika ir Kurčevskis visą bėdą už įtarsimą šių vakarų užmetė ant gerbtino kunigo Ambroževičiaus, kursai buk įrengęs tuos vakarus. Kaip girdėt, vaikštinėjo net pas svietiską valdžią skunstiesi, apie ką jau pirmiaus buvo rašyta.

Neveizdint ant šių pliauskimų trečias vakaras buvo da skaitlingesnis, nės susirinkusiųjų skaitlius viršija 500. Kadangi šis vakaras buvo daromas viešame name, tai ir policija dėlei prižiūrėjimo tvarkos buvo atsilankius ir veizėjo, kaip žmonės linksminosi. Neapsėjo ir čion be dainavymų, be gausių plojimų giedoriams už jų gražias ir meilias daineles. Dainelės teip ir veržėsi iš krutinės, ir vos tik koksai šokis pasibaigs, tuoj vienas ar kitas burelis užtraukia dainelę. Bet ant pusės vakaro policija užgynė dainavimus, kurių žinoma, ji nesuprato, ir paskui dainavimas visai aptylo. Daugiausia buvo girdėt lietuviška kalba, nors ir šen ir ten atsiliepdavo ir lenkiškoji šneka, nės nekurie iš sulenkėjusių mažai temokėjo lietuviškai. Vienok matydami, kad ši šneka čion garbėj laikoma stengėsi kalbėti kaip galėdami ir tik tarp savo burelio vartojo paprastą lenkišką.

Ant šio vakaro buvo nemažai mergaičių tautiškuose parėduose su auksiniais kaspiniais ir rutų vainikėliais ant galvos. Ant vakaro buvo žmonės visokio visuomeniško padėjimo, pradedant nuo prastų ukininkų, buvusiųjų tą kartą Vilniuje ir gavusių užkvietimą. Žmonės linksminosi nuo 6 val. vakaro iki 1 ai val. naktias.

Tuls gal paklausti, koku budu valdžia daleidžia tokius pasilinksminimus, nors jie ir yra nekalčiausiai. Man teko girdėti tokį atsiliepiimą apie panašius vakarus. Buk patys smagiausias veikėjas p. Sudeikins sykį teip išsitaręs: „Tegul žmonės šoka, linksminas, tame nėra pavojaus, tai niekis, kad tik jie nedarytų paslaptų sueigų, nekeltų kokių ten socialistiškų klausymų!“ Ir vyriausybė leidžia daryti panašius vakarus. Čion ji prisilaiko ir kito išrokavimo. Jeigu ji visai užgintų panašius viešus vakarus, tai juos darytų privatiškuose namuose, kur kišti nosį visai nėra smagu. Priseitų dažnai kabinėtis ir dažnai galima apsirikti. Geriaus jau pavelyti viešai juos daryti — tuomet bent liuosiai galima

daboti, kas ir kaip dedasi. Friegtam ant panašių vakarų lengviaus galima šnipukams įsisprausti, lengviaus galima šį bei tą užuosti, o tame jug jų išrokavimas. Neabejojame, kad šis išrokavimas nemažai prisidėjo ir prie daleidimo lietuviško arbatvakario ir atsimenant apie tai, priseina persergėti, kad laike panašių pasilinksminimų geriausia reikia atsiminti apie svarbumą tylėjimo.

Užkvietimų ant vakaro buvo išduota suvirš 400, bet vakarui prasidėjus, daugelis norėjo įeiti be tokių užkvietimų ir mokančius lietuviškai priimenėjo ir be tokių užkvietimų. Užkvietimo kortelė kaštavo 25 kap., iš kokių tai pinigų ir liko apmokėtas saliuonas, muzika ir kiti sujungti su įtaisymu vakaro išdavimai.

Skaitlingas atsilankymas lietuvių liudyja kuoaškiausiai, juog čion Vilniuje jų yra nemažai, juog jie tautiškaai pradeda busti, o drauge pakerta visus zaunas kaip lenkų, teip labjusia dvasiškijos, juog čion nėra lietuvių ir juog todėl nereškia esą jiems nė bažnyčios nė ko kito.

Petrailis.

Iš Amerikos. 21. d. Gegužio mieste Wilkes Barre, Pennsylvanijoje, prasidės 16-tas seimas Susivienijimo Lietuvių Amerikoje, kuris, kaip matyti iš laikraščių, bus trukšmingesnis už buvusįjį 15-tą seimą. Ir štai dėlko bus trukšmingesnis.

Ant 15-to seimo VIII. skirsnis protokolo tapo nutartas teip: „Už neispildymą Susiv. statutų, tilpusių konstitucijoj*“) ar seimų protokoluose link mokesčių, sanariai yra suspenduojami per centrališką komitetą be jokios apeliacijos.“ P. V. Stagaras rašė seimo protokolą ir praleido žodžius „link mokesčių“, per ką VIII. skirsnis įgavo kitą prasmę ir galybę ant kunigų naudos — o teisingai iškados (? Red.) Teipgi nutarta tapo pagerinti „Tėvynės“ turinį geresniais raštais ir numesti cenzurą. Dėl šitų dviejų nutarimų ir sulaužymo jų per centr. komitetą kova dar nepasibaigė iki šiol ir, kaip rodosi, pasibaigs ant kunigų nenaudos.

Kun. Kaupas, Susiv. pirmsėdis, pasiremdamas ant VIII. skirsnio protokolo, o tikėdamas kun. Saurasaicio (iš Waterbury, Conn.) skundai, išmetė iš Susivienijimo Damijonaitį ir Pareilą kaipo bedievinus. Susiv. centr. kom. per 7. num. „Tėvynės“ šaip anodu apkaltina: Damijonaitis išsireiškęs ant rašto, „kad nėra peklos, o per tai nėra reikalo nė jos bijotis“ ir kad „visi kunigai ir vyskupai esą apgaudinėjotais; tikėjimas išrastas kunigų dėl lengvesnio apkraustymo žmonių ki-

*) Gal Susiv. L. Am. atsiųstų mums savo konstituciją. R e d.

šenių.“ O Pareila prie žmonių išsitaręs, kad „bažnyčios ir kunigai yra tik budas apmuilino žmonių.“ Iš to kilo ermyderis, protestai ant protestų ir užpuolimas ant Susiv. viršinių, abelnai kunigų. Kun. Kaupas neduoda redaktorini talpinti jokio rašto į „Tėvynę“ nuo Susiv. kuopų ar sanarių neperžiūrėjęs arba cenzuravęs ir už tai dar didesnis užpuolimas. Kun. Kaupą vadina žandarų („Lietuva“) ir net kandidatų carui į cenzorius („Vienybė“). Susiv. sanariai ir kuopos reikalauja atšaukimo neteislingai apskelbtų Damijonaičio ir Pareilos ir siūnčia savo raštus į „Lietuvą“ bei „Vienybę“, protestuodami prieš tai. Tai dėlto busęs trukšmingas seimas. Kunigai noro padaryti Susiv. katalikišku, o jų priešai visuomenišku ir išmesti kunigus iš viršinių.

Amerikos lietuviški kunigai šį metų ypatingai dirbuojasi apie išleidimą visų vyskupo M. Volančiaus raštų, kaip atminimo šimtmetinių sukaktuvių jo gimimo. Iš pelno tų raštų keta įkurti stipendiją vardan Volančiaus ir ją suteikti neturtingiems studentams (stipendija vardan kun. A. Burbos jau išnyko). Išleidimui tų raštų išrinko komiteta iš 12 ypatų: prezidentu kun. Abromaitis, sekretorium kun. Milukas, kasierium V. Stagaras po 1000 dol. kaucijos. Aukas stropiai renka kun. Milukas netik tarp lietuvių, bet ir anglų, nuo kurių gavo ne vieną penkdorelį. P. Stagaras per 13 num. „Tėvynės“ iki 18. kovo pagarsino, kad priėmęs aukų 669 dol. 60 centų. Dėl sukaktuvinio išleidimo Volančiaus raštų agituoja „Saulė“, „Katalikas“, „Tėvynė“ ir „Žvaigždė“, kuri pradėjo išeiti nuo 31. sausio Brooklyne, N. Y., ant vietos užgesusio kun. „Garso“. „Lietuva“ ir „Vienybė“ dėl Volančiaus sukaktuvinių išleidimų neagituoja. „Vienybė“ ant „Freedom“ turi surinkusi 30 dol., o „Lietuva“ apie 10 dol. iki 1. balandžio.

Teip kunigams besidarbuojant apie Volančiaus sukaktuves, kun. V. Dembskis pasiremdamas ant „Tėvynės Sargą“ tilpusių Volančiaus užrašų parašė knygelę: „Ar vyskupas Volančius nebuvo viltingu lietuvištas“, kur Volančių pastato Lietuvos neprietelium ir gale knygutės šiteip sako: „Juk-gi ir aš, jei bučiau žinojęs, kad Volančius prašė Nazimovo (Vilniaus gen.-gub.) kareivių į Varnius 1862 metuose dėl jo apgynimo — neužvylimai bučiau pakoręs ant bokšto jo katedros.“

Amerikos kunigai sutvėrė katalikišką partiją, kad atsiginti nuo Šlipinių ir vietomis, kur galima, juos pergaltėti. Bet kaip matyti, jie vargiai savo mterį atsieks. Spėkų su kumsčia kunigams netruksta, už išrišimą jų atsiranda gana, bet to neuženka; reik raštų ir argumentų ginčams, kurių kunigams truksta.

Visi gabesni ir suprantantesni lietuviai susicentravę prie „Lietuvos“ bei „Vienybės“ ir kedena kunigus. Kun. Milukas net guodžiasi per „Kataliko“ 2. num. ant p. Šerno, „kuris be jokio pamato, be darodimų, pradėjo krauti melagingas korespondencijas ant kunigų sprando.“ Urgzmedis (kun. Kaupas) „Kataliko 13. num. šiteip vėl rašo: „Susimildams, pone Šernai, pasakyk man, ar tu pats nedarai didesnių partijų, ar tu netvirkinai žmonių, pagirdams melagystes ir už jas užstodams? Ar ne tu įkalbi žmonėms, kad rašyti bažnyčias ant vyskupo yra negerai ir tuomi keli nesutikimus parapijose?“ „Lietuvą“ ir „Vienybę“ kunigai vadina vien melagėmis, bet melagysčių neįstengia parodyti.

„Motinėls“ draugystė, kaip praneša kun. Kaupas „Kataliko“ 4. num., tapo grynai katalikiška iš tautiškos ir prie jos gali prigulėti tik toki lietuviai, kurie nekariauja prieš katalikišką tikėjimą, ir kuris iš sanarių permaintytų savo pažvalgas, pradėtų kariauti prieš katalikišką tikėjimą, bus išmestas iš draugystės. Prie „Motinėls“ priguli tik 9 kunigai ir viens nekunigas.

„Vienybė“ 12. num. „Tėvynės Sargą“ ir visus „sargiečius“ apskelbė *tėvynės judošiais* už tai, kad „Tėvynės Sargas“ 12. num. 1900 metų pagarsino šitokį manifestą: „*Politišką Lietuvos nepriegulmystę skaitome už tuščią svajonę ir prieš aną atvirai protestuojame. „Sargiečiai“ (visi darbštieji kunigai), o su jais visa konservatyviška lyg kaulų smagenų Lietuva pripažįsta Rusijos cesorijų už tikrą savo valdoną ir nuo Rusijos nerupinas skirtis.*“ „Vienybė“ sako, kad „sargiečiai“ už tai bus gavę gerą kyšį nuo caro, ir, pamatę, kad žmonės ateina į supratimą, metasi į caro globą parduodami jam Lietuvą, kad reikale gautų po kelis žandarus už sargus, kaip yra Minsko gubernijoje. — Kunigai gal garbinti carą kaip dievaitį ir išvien engti žmones, bet kad teip visi lietuviai darytų, tegul nė nesapnuoja apie tai. Kunigai ant to apskundimo neatsiliepė. Tik „Saulė“ juos apgindama 25. num. šiteip rašo: „Ne kurie lietuviški laikraščiai kunigus vadina žandarais, jug jie danešinėja dėl valdžios, kas skaito lietuviškas knygas ir užsiminėja platinimu lietuvištas. Kunigai nėra jokiais žandarais tiktai sargais tikybės. Nežino tiejie tepliotojai antikatalikinių raštų, jug kožna svietinė valdžia turi buti susirišus su dvasiška valdžia, teip kaip koja koja remia ir užlaiko čielą žmogaus stuobrį, teip valdžia dvasiška su svietiška prilaike viešpatystę. Jeigu valdžia dvasiška reikalauja pagalbos tikėjimiškuose reikaluose, tai šaukiasi ant pagalbos svietiška valdžia, ir svietiška valdžia šaukiasi dvasiška, jeigu mato reikalą. O

išdavėjai ir reformatoriai su sėtojais piktybių turėtų būti ant lauzo deginami.“

Galiausiai jau išėjo iš spaudos „Istorija Chicagos lietuvių, jų parapijų ir kn. Kraučiuono prova su „Lietuva“ in 8° net nuo 585 puslapių. Toji knyga nemaloni yra kunigams ir šauniai jiems pagadys *gešeftą*, bet iš kitos pusės gaila kasto ir darbo, kadangi už tuos kaštus butų išleista tikrai naudinga visuomenei knyga.

Kankintinių kasoje yra per 300 dolerių. „Tėvynės Mylėtojų Draugystės“ kasoje yra 450 dol. Į spaudą paduota „Geologija“ su paveikslais Geike's ir „Baudžiava Lietuvoje“ parašyta Žmogaus.

Amerikoje gerą dirvą turi naujai išleista knygelė „Smertis“, daktaro papasakojimas. Žmonės ją noriai skaito ir platina. Butų geistina tokių raštelių daugiaus sulaukti.

Philadelphijoj nuo 29. kovo pradėjo išeiti „Lietuvis“. Išleidžia jį A. A. Jocis, vadina mas „kunigaikščiu“ dėl „business“. Tuom tarpu Amerikoje išeina vėl 7 sanvaitiniai laikraščiai. *Amerikietis.*

Ryga („Lietuvos Pašalpos D-stė“). 25 d. vasario buvo pilnas susirinkimas sąnarių „Lietuvių Pašalpos draugystės“. Tarp kitko buvo kalbėta ir apie p. Jakavičios dalyką. Dalykas tokis: p. Jakavičia dėl persižinurėjimo pasivėlino su užmokėjimu sąnarinino mokesčio kelias dienas laiko viršaus, ne kaip įstatuose parodyta. Kada paskui p. J. norėjo iškarto užmokėti už visą praleistąjį laiką, tai draugystės valdžia, remdamos ant savo įstatų*) (kokio §? Red.) jam atsakė. Tada p. J., matydamas, kad tas atsakymas priguli daugiau nuo valdžios, ne kaip nuo įstatų, kreipėsi prie susirinkimo, idant tas perprestų tą dalyką. Bet ir ten negalėjo nieko laimėti, nors ir tie, ką 2 metu buvo užvilkę mokesčių (kiti daigi be pilno susirinkimo) buvo priimti. Tuomet p. Jakavičia pareikalavo nuo valdžios kopijas iš protokolų ir grąšino juos skust gubernatoriui. To pabugo draugystės valdžia, ir sutiko sušaukti iš naujo pilną susirinkimą, kad nuspręst apie priėmimą p. Jakavičios vėl į senus sąnarius. *Lietuvanis.*

Londonas, 12. IV. 01. Londone jau nuo keleto metų nekuri lietuviai-amatninkai pradėjo užsiiminėti „bizniais“: dirbti „ant savės“. Tokių tai biznierių yra jau keli, kurie turi savas dirbtuves, bet nėvienam iš jų, ar tai dėl stokos pinigų, o rasi ir dėl menko supratimo apie savo pramonę — nesiseka. Tai sykį turi darbo perdaug — vieta per menka, nėra kur darbininkų pastatyti, kitą syk vėl

— vietas dėl darbininkų butų užtektinai, bet nėra ką veikti — negauna darbo . . .

Dabar, ačiu Die, darbo visi, kaip „biznieriai“ teip ir darbininkai turi užtektinai, tik peibalis pasikišo, kad tie nenuoramos darbininkai per tokias darbimetus neužsiganėdina su užmokeščiu už savo darbą ir reikalauja ar tai pakėlimo algos, ar tai sutrumpinimo darbo dienos.

Štai kas atsitiko 9 d. Balandžio. P. J. Janavičia, savininkas stalioriškios dirbtuvės, dėlei didelės darbymetės susimislyjo darbo dieną „biškučių“, ant vienos tiktai valandos, pailginti, o darbininkai jo, teip-gi lietuviai, nenori apie tai nė klausyt: jeigu, girdi, nori, kad ilgiau dirbtume, tai turi ir algą pakelti. Teisybė, p. Janavičia, pasiremdamas ant tautystės ir nemislyjo jiems daugiaus mokėti, nės pagal jį — turėtų jug mažesnis didesniau nusileisti ir nepusti be reikalo prieš vėją. Bet jo 6 darbininkai ne tik ką jo aiškių žodžių nenorėjo suprasti, bet ant galų galo va ką savo darbdaviui pasakė: „mes dirbame tau už 28 šilingus per sanvaitę net po 12 valandų ant dienos, o tu drįsti mums dar vieną valandą pridurti . . . Palaukk tu nutukėli, kol mes tau už nusususius 28 šilingus dirbsime 72 valandas per sanvaitę; ar negana mes tave nutukinome, dirbdami 68 valandas, negana tau mus prakaito . . . Jeigu darbo dienos ant vienos valandos nesutrumpinsi, tai mes streikuosime.“ Teip ir padarė. Sustreikavo. Vargsta darbininkai, vargsta ir pats darbdavys — vis septyni lietuviai. Vieni skursta be darbo, o kitą vėl grąšina subankrutytįjimas. Viena pusė kitai nepasiduoda. Tik-gi viena turės kitą pergalėt ir be abejonės — papus prieš vėją: neras p. Janavičia nė vieno darbininko Londone, kuris jam dirbtų už tokią menką algą. Jeigu p. J. nepakels algos savo darbininkams, tai turės drauge su savo priešgyniais įieškoti kitur darbo. Kasžin tuosyk keno laikys pusę, ar darbdavio, ar savo sandarbininkų?!

Aukštaitis.

Iš Maskolijos. Iš valdžios laikraščio „Prav. V.“ šiandien gauname patirti apie du Aukščiausiu paliepimu. Įpėdiniu nugalabinto ministerio apšvietos Bogoljepovo liko paskirtas buvęs karės ministeris senukas Vannovskis, o Varšavos general-gubernatorium ir-gi nejaunas nekursai Čertkov'as. Abudu šiuodu urėdu yra generolais karaliaus sektuvės (*svitos*), abu pilni generolai, abu sąnarivi Viešpatystės Rodos ir abu, pridėsime, už savo niekšystę buvo prastoję savo vietas. Dabar liko vėl pašaukti prie atsakančio ir svarbaus veikimo. Paskyrimo šių urėdų regimas aiškus ženklas bankrutuojančios Maskolijos biurokratijos. Ir

*) Ar negalėtų mums D-stė atsiųst savo įstatus? Red.

tikrai. Vannovskis buvo atstatytas nuo pildymo pareigų karės ministro, nės pradėjo buti perdaug jau „vaikišku“, kad jam būtų galima pavesti teip svarbią ministeriją. Savo laike buvo paženklintas pilnas neprisirengimas ministerio prie karės su kokia nors viešpatyste vakarinės Europos ir pakilus Gekrijoj karei, kuomet manė apie išgriebimą ko nors nuo Turku, Maskolija nieko nepadrįso pareikalauti. Visur pasirodė skylės, visur regimos buvo spragos. Tuomet nusprendė duoti pailsį senukui ministru.

Kasling-gi Čertkovo, tai savo laike jis buvo Kijeve, iš kur turėjo pasitraukti ir-gi su negražiu pažymėjimu: buvusioji ten paskirta Senato revizija rado daug visokių peržengimų, iš kurių buvo matyt, kad Čertkov'as mokėjo jimi, kas tiesiai plaukia į kišenę. Liko turtingu žmogum, dvarponiu ir puošnigai gyveno sau Petropilyje. Dar ačiu Dievui vėl atsiranda proga gerai uždirbti, nės alga jug nemaža, o labjausia daug pinigų duodasi ant išleidimo pagal jo valią.

Reikia da priminti, juog abudu generolu skaitosi reakcijos piliorais. Čion jau negalima apsirikti, kad tai vienas ar kitas turės kokias ten savo svajones apie kokią kibirkštelę liuosybės. Tvirtai galima sakyti, juog to nebus. Visi aršiausieji projektai sulaikyti žmonių apšvietą ir susipratimą visados raddavo gerą užtarytojų ypatoj Vannovskio; už tai nebereikalo ans liko paskirtas apšvietos ministeriu.

Pirmians buvo paskala, jog Varšavos general-gubernatorium tapsęs Vilniaus Trockis. Buk du kartu kvietęjs patsai karalius priimti jį tą aukštą garbę, vienok abusyk jis atsisakęs.
P-aitis.

Balsas iš Užrubežės.

Už rubežių Didžiosios Lietuvos yra jau gana apšciai lietuvių išsisklaidžiusių, kaip kur pavieniais, kaip kur kuopeliais. Paryžiu, Fribourge, Londone lietuviai susitelbę į formaliskas draugystes, kurios mažiaus ar daugiau darbuojasi dėl gero tėvynės. Ar nebut gerai, kad visos tos kuopos ir kuopelės, susidedančios nors iš mažo skaitliaus, nors syk ant metų susivažioutų drauge dėl susipažinimo ir susitarimo darbotis iš vien, kaip pvz. lenkai, kurie kas mets ant kalėdų susivažiuoja Šveicarijon ant teip vadinamo seimo „Lenkiškos jaunuomės užrubežyje“, kur peržiuri atliktus darbus pereinų metų ir išskiria programą ant ateinančių.

Toks susivažiavimas, ant kurio but reprezentuojamas per tam tyčia išrinktus delegatus visos kuopos ir draugystės užrubežyje, būtų naudingas šimteriopai; ne tikt supažin-

dintų tarp savęs yvairių šalių tėvynainius, tačiau galėtų išdirbt jiems šioki tokį programą, pagal kurį darbuotųsi su daug didesne nauda negu dabar, kada kiekvienas veikia ant savo rankų ir pagal savo paties nuomonę, neretai klaidinga.

Kalbant apie naudą mano užmanymo, turiu paminėt da didelį suspaudimą Didžioje Lietuvoje, pagal kurį politišku sąlygu negal atsi-buti joks didesnis susivažiavimas arba seimas lietuviškosios inteligencijos.

Bučiau labai dėkingas, jeigu ir kiti lietuviški laikraščiai teiktusi atkartot šią užmanymą, išreikšdami drauge savo nuomonę minėtame reikale.
K. V. M.

Nuo Redakcijos.

1. Rašant nuo vardo D-tės arba kelių ypatų reikia butinai duoti aiškesnius nurodymus.

D-tės gali turėti apsirinkusios pseudonimus ir jeigu Redakcijai bus žinomas skaitlius D-tės sanarių, tuomet lengviau bus spręsti apie visuomenės pažiuras. Rašant nuo vardo „daugelio“ arba „keleto“ ypatų reiktų, kad tie „keletas“ arba „daugelis“ pasirašytų po straipsniu, arba bent būtų nurodyti jų žinomi pseudonimai. Tiktai tuomet galima bus išvengti nesupratimų, ir ant raštų galima bus žiurėti su didesniu išsitikėjimu.

Teip-gi malonu būtų, kad mūsų sandarbininkai, žinomi iš savo pseudonimų visuomenei, nemainytų savo pseudonimų be svarbios priežasties, o ypatingai tuomet, kada kyla koki nesupratimai tarp D-čių sanarių, tarp sandarbininkų ir Redakcijos, arba kada žinia užgauna keno nors garbę. Išpildymas to reikalavimo duoda mums nors mažą gvaranciją kas link žinių teisingumo ir sąžiniškumo rašytojams.

Dėlei lengvesnio susipratimo ir kitų praktišku priežasčių mūsų sandarbininkai turi neužmiršti po savo raštais padėti pseudonimą. Apleidimas pseudonimų įveda į paklydimą visuomenę, kuri tokius straipsnius laiko už Redakcijos straipsnius.

2. Dar sykį turime atkreipti atidą ant rašymo korespondencijų iš Lietuvos, ir apskritai ant reikalingumo rustai tyrinėti Lietuvos gyvenimą ir jo reikalus. Tiktai pažinimas Lietuvos gyvenimo gali apsergėti mus nuo tuščių svajojimų ir gali duoti mums praktišką programą mūsų judėjimui ir darbams. Be to rašymas korespondencijų yra gana svarbiu faktorium prasiplatinimo apšvietimo, nės žmonės daugiausia interesuojasi tuom, kas dedas po jų akių. Kiti iš mus korespondentų

*) Žr. „Credo“.

pats tai yra užtėmyję. Nereikia teipgi užmiršti ir to, kad esant mažam skaitliui korespondentų lengviau yra policijai juos susekti.

Valščių raštiniųčios, pavieto biurai, valščių ir apskričio sūdo tyrinėjimai, parapijų administracija, valščių mokyklos, — vis tai duoda gausią medegą korespondentams.

Malonu būtų teipgi, kad aprič paprastų korespondencijų būtų siunčiamos žinios iš Lietuvos statistikos. Paviečių raštiniųčiose visuomet yra priręgtos gana pilnos ir akyvos žinios iš statistikos gyventojų ir ekonomiško pasiūlymo. Tokios žinios buvo apgarsintos vos tik iš vieno Vilka. pav. Sv. gub. Apie kitus paviečius nebuvo garsinta jokių žinių, ir sunku suprasti, ar tai paeina nuo nesusipratimo lietuvių, ar nuo stokos darbininkų.

Dėlei stokos vietos ir laiko negalime čion ilgiaus kalbėti apie svarbumą rašymo žinių iš Lietuvos ir rinkimo medegos pažinimui mus kultūros ir jos reikalų.

Apskritai kalbant dalyke platinimo apšvietimo faktai paimti iš gyvenimo, faktai populiariški, suprantami, lošia labai svarbią rolę. Straipsniai pasiremiantieji ant tų faktų turi didžiausią pertikrinančią spēką. Parankiausias propagandos kelias — propaganda su pagelba faktų, o ne sausų pamokslų. Populiariausias protavimo metodas — metodas indukcijos, o ne dedukcijos.

3. Stoka pažinimo reikalų lietuviškosios kultūros, stoka statistikos žinių, turi būti priežastimi nepabaigtinų ginčių, svajojimų ir nesusipratimų tarpe pačių intilegentų, ir tai dalyke pamatinių klausimų mus gyvenimo. Sustatymas kokio nors praktiško programo mus darbų prie tokių sąlygų jokiū būdu negali išgyvendinti mus tarpe.

Bandymas p. Blindos yra pagirtinas, bet ne praktiškas. 1-o „Credo“ — tai ne yra programo piešinys, tik keli užtėmyjimai, kas link dvasios mūsų judėjimo. 2-o tuose užtėmyjimuose nė kiek ne atsižūrėta ant raštų jau buvusių spaudoje. 3-o vedimas diskusijų kas link programo, turi but pirmą atliktas D-tėse, susirinkimuose, ir tik sutarimai susirinkimų, aiškiai ir trumpai formuluoti ir motyvuoti, gal but garsinami laikraštyje. Šiaip mums gali pritrukti vietos garsinimui atskirų nuomonių ir gali mus įtraukti į ilgą bergždžią polemiką.

Laiškai į Redaciją.

G. R.! Su mus darbininkais ant rašliaiškos dirvos, ypatingai su vertėjais iš svetimų kalbų, atsitikdavo dažnai, kad kartais keletas imdavo vieną darbą.

. Kad prašalinti tokią netvarką ir užėdyti bereikalo aikvojamas dvasiškas spēkas, „V-po“

R., kiek man žinoma, buvo apsiėmusi pati rėdyti tokiais darbais, patardama kiekvienam užmanančiam versti kokį veikalelį, pranešti apie tai R-ai.

Todėlei ir aš kreipuos nuogis prie Jos. Yra, žinom, J. I. Kraševskio eilėmis rašytas veikalas „Kunigas“, kursai Višteliaucko tapo jau ir lietuviškai išverstas. Dabar nesenei išėjo iš po spaudos atskiroj knygutėj (8° min. 211 pusl.) teip-pat Kraševskio rašyta apysaka „Kunigas“, tik jau prozoj, kurios, regis, nieks dar lygšioliai neišvertė: ji mažai kam tebuvo gal ir žinoma, nes pirmą sykį, kiek atsimenu, tik lenk. laikr. „Kłosy“ buvo tilpusi.

Aš ją norėčiau išversti.

Meldžiu R-ą padaryti atsakantį parėdymą ir duoti man kaslink mano užmanymo atsakymą.

12. III. 01.

Su guodone J. Mažagetas.

Višteliaucko yra išversta eilėmis „Vitolio rauda“ (*Placz Witoldowy*). Kraševskio „Kunigas“, prozoje rašytas, yra jau išverstas į lietuvišką (Plymouth, Pa. 1887 m. in 8° pp. 233). Ar buvo parašytas Kraševskio eilėmis apysaka „Kunigas“ ir ar kas jį vertė į lietuvišką kalbą, mums ne teko girdėti. Kataloge lietuviškų raštų, atspausių nuo 1864 m. iki 1899 m. tos knygos nerandame. Red.

Gerbiamas Redaktorau! Autoriai paskutiniame laike nusiūstųjų raštų*) meldžiame, ar ne galėtumėte Tamstos permainyt *U-ko* ir *Varpo* formatą. Mes esame patyrę, kad dabartinis formatas ne tik atneša daug nepatogumų, bet stačiai suturi laikraščių platinimos. Mes ir kiti visi bendradarbiai, su kuriais tik teko pasikalbėti, norėtume, kad *Uk.* ir *V.* išeitų knygelėmis, panašiomis į „T. S.“

Nauji raštai.

„Žvaigždė“, naujas nedėlinis laikraštis. Pirmas Nr. pasirodė 31. Sausio 1901 m. nuo 16 pp. Adresas „Žvaigždės“: Station W. P. O. Box 17. Brooklyn N. Y. — Prekė Amerikoje 2 dol., į užmarę 2,50 dol.

„Lietuvis“, naujas nedėlinis laikraštis. Pirmas Nr. pasirodė 29. kovo 1901 m. Adresas: Antanas A. Jocis 764—766 S. 2nd. St. Philadelphia Pa. Prekė Amerikoje 1 dol., į užmarę 2 dol.

Kalendorius ant 1901 m., parašė D. T. Bočkauskas, išleistas „Saulės“.

Pamokslai gražių žmonių. A. Totoriaus („Dirva“ Nr. 4 kn. 16) 1900 m.

*) Kokių raštų ir kas rašo? Red.

Žydu pakuta arba griekas paršvagystės. Parašė J. D. iš Mergbudžio (kada išleista nėra žinios).

Lietuviškas Albumas. Laida II ir III. Lietuvos raštininkai, žymesni vyrai ir tipai. Parengtas ir išleistas kun. A. Miluko, su pagalba prenumeratorių Shenandoah Pa. J. V. Stagar spaustuviėje 1900 m.

Istorija Chicago lietuvų, jų parapijų ir kun. Kriaučiuno prova su laikraščiu „Lietuva“ 1899 m. Spauda „Lietuvos“ Chicago III. pp. 585.

Kekštų Simas. Menaitis. Ukiška apysaka perspausta iš „Vienybės“ kaštai ir spauda „Vienybės“, Plymouth Pa. 1901 m. pp. 40.

Kataliogas knygų išleistų „Lietuvos“ ir visų kitų lietuviškų spaustuvių. Spauda „Lietuvos“ Chicago III. 1901 m. pp. 44.

„Zinyčia“ Nr. 3. Kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1901 m. Spaušta pas Šönke. pp. 99, prekė 50 pfg.

Kataliogas lietuviškų knygų spausdintų ir gaunamų pas M. Jankų, Bitėnuose per Lompėnus. Spauda M. Jankaus 1901 m. pp. 4 (gotiškomis litaromis).

Litauische Elementar- Gramatik von J. Schiekopp, Professor. 2. Auflage, durchgesehen von Alexander Kurschat, Professor. Tilsit 1901. Druck von Otto v. Mauderode, Tilsit. pp. 97.

Ar vyskupas Valančius (Volončauskas) *nebuvo vilingiu lietuvių?* (Biblioteka Sus. L. Nr. 3), papiešė kn. V. Demskis. Spauda „Lietuvos“, Chicago III., 1901 m. pp. 37.

Kaip gyvena augmenys? pagal Lunkekevičių ir kitus sutaisė Šernas. Spauda „Lietuvos“, Chicago III., 1901 m. pp. 129.

Tikyba ar mokslas? Tyrinėjamai tikėjimiški, moksliški ir draugiškai politiški. Surankioti per Dr. J. Šliupą. Spauda „Lietuvos“ Chicago III., 1901 m. pp. 211.

Naudingi pranešimai draugystės Luizės. (Luize Nr. 1.) Daugiausiai pagal A. Kluckhohn'ą, lietuviškai surašė A. Kuršatis, Profesoris Tilžėje. Spausdinta pas J. Reylander & Sohn, Tilžėje 1901 m., pp. 28 (gotiškomis litaromis).

Istorija apie gražią Katriukę ir jos visokie atsitikimai. Antra laida. Spauda „Vienybės“, Plymouth, Pa., 1901 m., pp. 32.

Lietuviškos kalbos gramatika. Rašytojams ir skaitytojams vadovėlis. Parašė Petras Kriaušaitis. Spauda Otto v. Mauderode, Tilžėje, 1901 m. (Išleista Sus. Am. Lietuvių). pp. 88.

Litovskaja chrestomatija. E. Volteris. Sankt Petersburg, 1901 m. pp. I + 124.

Parapija ir kunigas. (Atsišaukimas į Londono lietuvius). Išleista privatiškais kaštais „Lietuvių parakvijos d-stės šv. Petro“. Londonas 1901. pp. 19.

Paveikslas D-ro V. Kudirkos, didelis 19 × 25 colių ir išleistas P. Mikolainio, Plymouth, Pa.

Atskaita Raudono Kryžiaus (draugystės šelpimui kankintinių) už sausį ir vasarį 1901 m.

Iėjo:

Iš K. L. D.	16 rub.
Iš „Am.“	25 rub.
Nuo N-ky	90 rub.
	20 rub.
	151 rub.

Išleista:

Per V. dėl V.	40 rub. — kap.
<i>Išsiųstam</i>	25 „ — „
<i>Knjgoms į kalėjimą</i>	7 „ 60 „
	8 „ 40 „
J. i L.	20 „ — „
J. i S.	25 „ — „
	126 rub. — kap.

Lieka kovo mėnesiui 25 rub. — kap.

Atsakymai.

K. Jak-i. Apysaka „Vaidylis“ gavome.

Dviems moterims. „Parduota laimė“ gavome.

Amerikiečiui. Rašyk, Tamsta, meldžiamas, vien pasiredamas ant žinių, patilpusių Amerikos laikraščiuose nurodant šaltinį.

P-čiui. Remkitės, meldžiami, ant oficiališkų žinių, o ne ant paskali, nurodykit šaltinius, o kur reik ir tekstus . . .

Atgaliniui. „Vėl viens naujas laikraštis“ gavome. — Ką daryt su Jusų raštais, jeigu jie kartais ne tilptų į „Uk-ą“ arba į „Varpą“. Pavedimas „Naujiems“ anot Tamstos, — vogimas! O siuntimas į Ameriką ar ne bus vogimas? Atsakykit meldžiami.

K. V. M. Iš ko Tamsta matai, kad finansiškos ir literatiškos spėkos „Varpo“ kas met silpsta? Faktai rodo ką kita.

Apgarsinimas.

Paveikslas D-ro V. Kudirkos

didelis 19 × 24 colių.

Preke 30 kap. * * Preke 30 kap.

Gaunamas pas

J. Lapiną, Tilžėje, Goldschmiedestr. 8.

Turinys:

Kno mums šiandien truksta. *Blinda*. — „Credo“. *Blinda*. — Paveikslai. (Tęsimas). — Korespondencijos. Vilnius. — Iš Amerikos. Ryga. Londonas. Iš Maskolijos. — Nuo Redakcijos. — Laiškai į Red. — Nauji raštai. — Atskaita Raudono Kryžiaus. — Atsakymai. — Apgarsinimas.